

Сучасний стан розвитку людського ресурсу Китаю та його місце в глобальній економічній спільноті

Гурова Ю.С., кандидат економічних наук

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Анотація. Дана стаття присвячена дослідженню людського ресурсу як визначального фактору міжнародної конкурентоспроможності національних економік за умов глобалізації. Сформульовано поняття «людський ресурс» та визначена його сутність. Досліджено кількісні характеристики інноваційного, інтелектуального та технологічного розвитку. Значну увагу приділено з'ясуванню місця людського ресурсу в системі факторів міжнародної конкурентоспроможності країн та аналізу впливу людського ресурсу на формування стратегічних конкурентних переваг Китаю, України, країн «Великої сімки» та ще деяких країн. В даній статті визначено модель сучасного глобального економічного розвитку, її особливості, характеристики та вимоги до країн задля їх успішного господарювання. Сформульовано та встановлено сутність та особливості «економіки знань». Визначено роль інноваційного, технологічного розвитку та розвитку людського ресурсу Китаю в позиціонуванні Китаю в сучасному глобальному економічному просторі на основі таких глобальних рейтингів: Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс економіки знань, Індекс людського розвитку та його суб-індекси: Індекс тривалості життя, Індекс освіченості та валовий національний дохід на душу населення, Індекс інновацій. Проаналізовано прогнозні дані щодо лідерства Китаю за показником валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності.

Ключові слова: людський ресурс, людський розвиток, інтелектуалізація, технологічний розвиток, інтелектуальний капітал, глобальний економічний розвиток, глобальний індекс, глобальний рейтинг, глобальне лідерство, глобальна конкурентоспроможність, «економіка знань», науково-технічний прогрес, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційне лідерство.

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию человеческого ресурса как определяющего фактора международной конкурентоспособности национальных экономик в условиях глобализации. Сформулировано понятие «человеческий ресурс» и определена его сущность. Исследованы количественные характеристики инновационного, интеллектуального, и технологического развития. Значительное внимание уделено выяснению места человеческого ресурса в системе факторов международной конкурентоспособности стран и анализа влияния человеческого ресурса на формирование стратегических конкурентных преимуществ Китая, Украины, стран «Большой семерки» и еще некоторых стран. В данной статье определена модель современного глобального экономического развития, ее особенности, характеристики и требования к странам для их успешного хозяйствования. Сформулирована сущность и установлены особенности «экономики знаний». Роль инновационного, технологического развития и развития человеческого ресурса Китая в позиционировании Китая в современном глобальном экономическом пространстве на основе таких глобальных рейтингов: Индекс глобальной конкурентоспособности, Индекс экономики знаний, Индекс человеческого развития и его суб-индексы: Индекс продолжительности жизни, Индекс образованности и валовой национальный доход на душу населения, Индекс инноваций. Проанализированы прогнозные данные относительно лидерства Китая за показателем валового внутреннего продукта за паритетом покупательной способности.

Ключевые слова: человеческий ресурс, человеческое развитие, интеллектуализация, технологическое развитие, интеллектуальный капитал, глобальное экономическое развитие, глобальный индекс, глобальный рейтинг, глобальное лидерство, глобальная конкурентоспособность, «экономика знаний», научно-технический прогресс, инновационное развитие, инновационный потенциал, инновационное лидерство.

Abstract. This article is devoted to the phenomenon of human resource as a factor of international competitiveness of national economies in the globalization environment. A concept «human resource» is formulated and his essence is certain. Quantitative descriptions of innovative, intellectual and technological development are analyzed. Considerable attention is spared finding out of place of human resource in the system of international competitiveness factors of countries and analysis of influence of

human resource on forming of strategic competitive edges of China, Ukraine, countries of the «Great seven» and some other countries. In this article certainly model of modern global economic development, its feature, description and requirement to the countries for the sake of their successful existing. Essence and features of «knowledge economy» are formulated and set. Certainly role of innovative, technological development and human resource development of China in keeping of China in modern global economic space on the basis of such global ratings: Global Competitiveness Index, Knowledge Economy Index, Human Development Index and its sub-indexes: Life Expectancy Index, Education Index and Gross national Income per capita, Global Innovation Index.

Key words: human resource, human development, intellectualization, technological development, intellectual capital, global economic development, global index, global rating, global leadership, global competitiveness, «knowledge economy », scientific and technical progress, innovative development, innovative potential, innovative leadership.

Постановка проблеми. Ключовою моделлю сучасного економічного, політичного та соціального розвитку світового господарства є глобальна модель існування та функціонування світового суспільства. Однією з форм прояву економічної глобалізації, на ряду з фінансовою, торгівельною, виробничою, технологічною та інформаційно-комунікаційною, є інтелектуальна глобалізація.

Усвідомивши, що найвагоміші економічні зрушення в процесі суспільного відтворення країн відбуваються саме в нематеріальній сфері, країни, які зробили упор на розвиток національного людського ресурсу, підвищили обсяги інвестування у людський розвиток та рівень інтелектуалізації суспільства, стали світовими лідерами технологічного процесу.

Усі вимоги сучасного світогосподарського устрою добре розуміє уряд Китаю. Неймовірними зусиллями намагається відповідати даним вимогам та підвищувати рівень свого соціально-економічного розвитку.

Дослідження різних авторитетних дослідницьких та аналітичних центрів в своїх звітах оцінюють, відводять та пророкують Китаю достатньо протилежні місця в глобальному економічному середовищі. Метою нашого дослідження є з'ясування ролі Китаю в сучасній глобальній економічній спільноті.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення системи факторів та формування ефективної стратегії міжнародної конкурентоспроможності на сьогоднішній день є одним з основних пріоритетних завдань усіх суб'єктів глобального економічного простору в умовах постіндустріальної моделі сучасного світового господарства. Тому даним проблемам приділяється багато уваги з боку авторитетних аналітичних та дослідницьких центрів, міжнародних організацій, урядів держав, установ та компаній, в тому числі ТНК. Так, розроблено цілий ряд рейтингів, показників, індексів. Також, над даною проблематикою працює ціла когорта провідних зарубіжних та вітчизняних науковців: Л.Антонюк, О.Білорус, Л.Гальперіна, А.Гальчинський, В.Геєць, Я.Жаліло, А.Колот, Д.Лук'яненко, Є.Панченко, А.Поручник, В.Сіденко, С.Сіденко, Я. Столярчук, А.Філіпенко, Т.Циганкова, О.Швиданенко та ін. В їх роботах розкриваються класичні та новітні теорії конкурентоспроможності, характеризується сучасне глобальне конкурентне середовище та його вплив на модифікацію сутності і форм конкуренції, аналізуються зарубіжні методики оцінки конкурентоспроможності суб'єктів світового ринку, а також досліджуються регіональна, інноваційна та соціальна компоненти конкурентоспроможності країн.

Мета і методика дослідження. Комплексне детальне дослідження динаміки, сучасного стану, порівняльних аналізів за допомогою основних сучасних глобальних показників та рейтингів; визначення основних зрушень соціально-економічного розвитку Китаю за останні роки; порівняння такі показники та їх динаміку зі значеннями аналогічних показників провідних країн світу, деяких нових індустріальних країн та України.

Результати досліджень. Основні тренди розвитку світового господарства на початку третього тисячоліття, обумовлені глобальними трансформаціями, які проявляються у корінних змінах матеріально-технічних основ виробництва, його інтелектуалізації та сайєнтифікації, формуванні глобальної економічної системи, пріоритетності загальнолюдських цінностей та утвердженні міжнародних універсальних стандартів життя.

Розвинуті країни світу належним чином оцінили ключову роль людського ресурсу у формуванні стратегії міжнародної конкурентоспроможності країни і почали стрімко нарощувати

обсяги капіталовкладень у людський розвиток, а відтак і в програми підвищення рівня освіти, науки, НДДКР, технологічних розробок, профпідготовки та перепідготовки, охорони здоров'я, соціального захисту, тощо. Нині, держави «Великої сімки», на чолі з багаторічним лідером – США, - є основними виробниками і споживачами високотехнологічної продукції, власниками найчисельнішої і найякіснішої висококваліфікованої робочої сили та наукових кадрів, найбільшою мірою залучені до міждержавного співробітництва у сфері НДДКР. Проте, наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. цей же магістральний шлях розвитку обрали країни Південно-Східної Азії, а також Індія і Китай, забезпечивши собі неймовірний «стрибок» в рівні соціально-економічного розвитку.

Серед сучасних вчених-економістів панує думка, що Китай може незабаром відібрати в Сполучених Штатах світове економічне і інноваційне лідерство, а також ті позиції, які США займали з моменту закінчення Другої світової війни.

Пропонуємо зробити детальний аналіз та дослідити за допомогою основних глобальних показників стан та динаміку зрушень соціально-економічного розвитку Китаю за останні роки, та порівняти такі показники та їх динаміку зі значеннями аналогічних показників провідних країн світу, деяких нових індустріальних країн та України.

Рейтинг глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Report, WEF), у дослідженні ВЕФ представлено два індекси, на основі яких складаються рейтинги країн: Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) і Індекс конкурентоспроможності бізнесу (Business Competitiveness Index, BCI). GCI складений з 12 доданків конкурентоспроможності, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Результати досліджень та динаміка показників зображені на таблиці 1 та рис. 1 [17].

Таблиця 1.

**Рейтинг глобальної конкурентоспроможності Китаю, України та деяких країн світу
в 2009–2016 роках**

(World Economic Forum: The Global Competitiveness Report)

2015 р. Рейтинг	Економіка	2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.	
		Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс	Рейтинг/ Індекс		
1	Швейцарія	1	5,6	1	5,63	1	5,74	1	5,72	1	5,67	1	5,7	1	5,76
2	Сінгапур	3	5,55	3	5,48	2	5,63	2	5,67	2	5,61	2	5,6	2	5,68
3	Сполуч. Штати Америци	2	5,59	4	5,43	5	5,43	7	5,47	5	5,48	3	5,5	3	5,61
4	Німеччина	7	5,37	5	5,39	6	5,41	6	5,48	4	5,51	5	5,5	4	5,53
6	Японія	8	5,37	6	5,37	9	5,4	10	5,4	9	5,4	6	5,5	6	5,47
10	Велика Британія	13	5,19	12	5,25	10	5,39	8	5,45	10	5,37	9	5,4	10	5,43
13	Канада	9	5,33	10	5,3	12	5,33	14	5,27	14	5,2	15	5,2	13	5,31
22	Франція	16	5,13	15	5,13	18	5,14	21	5,11	23	5,05	23	5,1	22	5,13
28	Китай	29	4,74	27	4,84	26	4,9	29	4,83	29	4,84	28	4,9	28	4,89
43	Італія	48	4,31	48	4,37	43	4,43	42	4,46	49	4,41	49	4,4	43	4,46
45	Росія	63	4,15	63	4,24	66	4,21	67	4,2	64	4,25	53	4,4	45	4,44
55	Індія	49	4,3	51	4,33	56	4,3	59	4,32	60	4,28	71	4,2	55	4,31
79	Україна	82	3,95	89	3,9	82	4	73	4,14	84	4,05	76	4,1	79	4,03

Джерело: побудовано автором за [17].

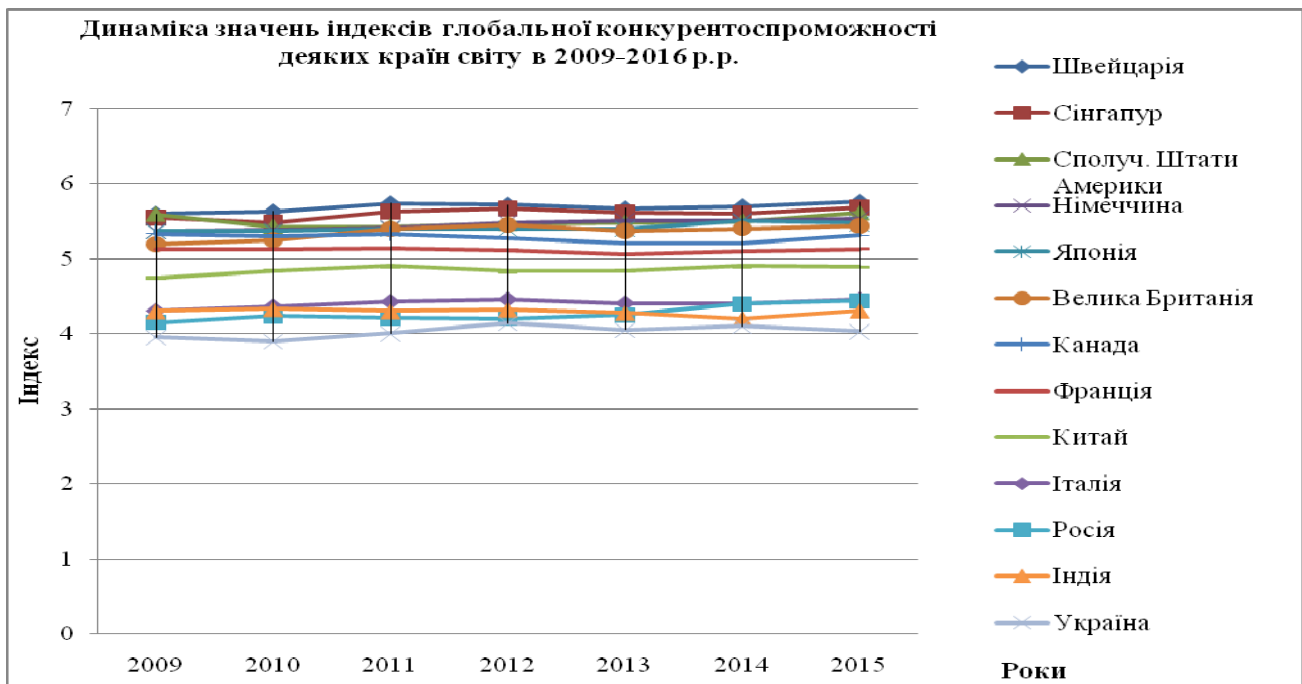

Рис.1. Динаміка значень індексів глобальної конкурентоспроможності деяких країн світу (2009–2016 роки)

Джерело: побудовано автором за [17].

У країновому рейтингу глобальної конкурентоспроможності провідні позиції займають ті держави, які досягли високих показників людського розвитку на основі, насамперед, крупномасштабних інвестицій в людський капітал та інтелектуальне «насичення» масових професій. Це забезпечує країнам, по-перше, зростання продуктивності праці в різних сферах народного господарства; по-друге, нарощення інтелектуального потенціалу та стійкі темпи економічного зростання; по-третє, перманентну модернізацію структури економіки відповідно до змін кон'юнктури на світових ринках.

Фундаментом постіндустріальної моделі світового господарства, яка нині формується, стає «нова економіка», яку ще називають «економікою знань», наголошуючи таким чином на ключовій ролі у сучасному глобальному розвитку знань (knowledge-based economy), науці та освіті, покликаних розкрити природні здібності, закладені у кожній людині, і якщо індустріальному суспільству було властивим домінування матеріально-речових елементів у створенні суспільного продукту з превалюванням фізичної, уречевленої праці, яка панувала над людиною, то у постіндустріальному виробництві провідна роль належить виключно інтелектуальній праці, тобто праці людини, озброєної науково-технічними знаннями, людині-особистості, людині-інтелектуалу.

Заснована на знаннях економіка постіндустріального суспільства, «Економіка знань», відрізняється від попередніх суспільних формацій наступними ознаками. По-перше, на цій стадії що визначилася в продуктах і послугах знання формує велику частину створюваної вартості. Цей процес розвивається через зростання наукоємкої вироблюваної продукції і розвиток ринку інтелектуальних товарів і послуг. Інтелектуалізація використовуваних технологій забезпечує різке підвищення продуктивності праці.

Таким чином, наступним показником, який доцільно взяти до аналізу та визначити, за його допомогою місце та здобутки КНР в глобальному просторі, ми вважаємо Індекс економіки знань. Індекс економіки знань (The Knowledge Economy Index, The World Bank) — це комплексний показник, що характеризує рівень розвитку економіки, заснованої на знаннях, в країнах і регіонах світу. Так, можемо констатувати позитивну динаміку у трансформації економіки Китаю до економіки знань (рис.2) [8].

Рис.2. Динаміка значень Індексу економіки знань Китаю у 1995, 2000 та 2012 роках.
Джерело: побудовано автором за [8].

Проте, все ж таки, в загальному глобальному рейтингу індексів економіки знань лідерами залишаються провідні постіндустріальні країни (табл.2) [8].

Таблиця 2

Глобальний рейтинг Індексу економіки знань (Knowledge Economy Index) Китаю, України та деяких країн світу в 2000, 2012 роках

Рейтинг у 2012 р.	Економіка	Значення індексу	
		2000 р.	2012 р.
1	Швеція	9,65	9,43
5	Норвегія	9,25	9,11
7	Канада	9,07	8,92
8	Німеччина	8,84	8,90
10	Швейцарія	9,28	8,87
13	Сполуч. Штати Америки	9,28	8,77
14	Велика Британія	8,89	8,76
22	Японія	8,81	8,28
23	Сінгапур	8,57	8,26
24	Франція	8,53	8,21
30	Італія	7,98	7,89
54	Росія	5,28	5,78
55	Україна	5,65	5,73
83	Китай	3,83	4,37
109	Індія	3,14	3,06

Джерело: побудовано автором за [8].

Перша особливість економіки, заснованої на знаннях, полягає в тому, що темпи і масштаби науково-технічного прогресу такі, що зміни в матеріальній базі виробництва і якості трудових ресурсів не встигають за зростанням науково-технічних можливостей. Друга особливість економіки, заснованої на знаннях, — економія на транзакційних витратах. Третя особливість економіки, заснованої на знаннях, — значне зростання ролі менеджменту в області інтелектуальних ресурсів. Про це можна судити за «ціною» стратегічних помилок, пов'язаних з інтелектуальними ресурсами і продуктами, які мали найсумніші наслідки для фірм, що зробили їх. Четверта характерна особливість

полягає в тому, що в умовах постійного оновлення знань і жорсткої конкуренції люди виявляються перед необхідністю постійного вчення (lifelong learning — вчення протягом життя).

Таким чином, на ключові позиції в системі факторів постіндустріальної моделі глобального економічного розвитку цілком закономірно претендує саме людський ресурс.

Саме людському ресурсу ми надаємо пріоритетне значення над іншими ресурсами, тому що саме від людських рішень залежить рівень ефективності використання усіх інших ресурсів, як окремо, так і в сукупності.

Економічна категорія «людський ресурс» ми кваліфікуємо, як сукупність фізичних та розумових здібностей асоційованого працівника національної економіки, його ментальних особливостей, накопичених ним знань, навичок, інформації та досвіду, що дозволяє у процесі його творчої (креативної) діяльності створювати матеріальні, духовні та інтелектуальні продукти. В даному аспекті слід відмітити, що якість людського ресурсу нації можна оцінити не лише за його інтелектуальними, етичними і духовними складовими, але й матеріальним проявом, що піддається дослідженню та кількісному аналізу.

Сучасне світове суспільство для дослідження та вивчення стану розвитку людського ресурсу використовує Індекс людського розвитку (Human Development Index). Це комбінований показник, що характеризує розвиток людини в країнах і регіонах світу, який складається Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). ІЛР вимірює досягнення країни з точки зору стану здоров'я, здобування освіти і фактичного доходу її громадян.

Пропонуємо Вашій увазі детальний аналіз стану та динаміку даного показника та його основних складових щодо Китаю, провідних країн світу, деяких нових індустріальних країн та України (табл. 3) [10].

Таблиця 3
Індекс людського розвитку Китаю, України та деяких країн світу в 2009–2014 роках
(United Nations Development Programme: Human Development Index)

2014 Рейтинг	Економіка	2009 р.		2010 р.		2011 р.		2013 р.		2014 р.	
		Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Індекс
1	Норвегія	1	0,971	1	0,938	1	0,943	1	0,955	1	0,944
3	Швейцарія	9	0,96	13	0,874	11	0,903	9	0,913	3	0,917
5	Сполуч. Штати Америки	13	0,956	4	0,902	4	0,91	3	0,937	5	0,914
6	Німеччина	22	0,947	10	0,885	9	0,905	5	0,92	6	0,911
8	Канада	4	0,966	8	0,888	6	0,908	11	0,911	8	0,902
9	Сінгапур	23	0,944	27	0,846	26	0,866	18	0,895	9	0,901
14	Велика Британія	21	0,947	26	0,849	28	0,863	26	0,875	14	0,892
17	Японія	10	0,96	11	0,884	12	0,901	10	0,912	17	0,89
20	Франція	8	0,961	14	0,872	20	0,884	20	0,893	20	0,884
26	Італія	18	0,951	23	0,854	24	0,874	25	0,881	26	0,872
57	Росія	71	0,817	65	0,719	66	0,755	55	0,788	57	0,778
83	Україна	85	0,796	69	0,71	76	0,729	78	0,74	83	0,734
91	Китай	92	0,772	89	0,663	101	0,687	101	0,699	91	0,719
135	Індія	134	0,612	119	0,519	134	0,547	136	0,554	135	0,586

Джерело: побудовано автором за[10].

Китай в даному рейтингу посідає 91 місце. Для нас в даній тенденції позитивним моментом є ситуація з Україною, яка втрачаючи свої позиції, все ж таки залишається на більш високих позиціях в рейтингу ніж Китай.

Далі маємо намір проаналізувати та дослідити місце Китаю та значення складових суб-індексів ІЛР: Індексу рівня тривалості життя, Індексу освіченості та Валового національного доходу на душу населення (Human Development Index, Life Expectancy Index, Education Index, Gross National Income) [10], [16], [15], [13]. Аналізуючи значення та рейтингові позиції країн світу відповідно до суб-індексів ІЛР: Індексу рівня тривалості життя, Індексу освіченості та Валового національного доходу на душу населення, можна сказати, що і тут спостерігається значне відставання розвитку Китаю від провідних країн світу по усім трьом показникам (табл. 4).

Таблиця 4

Індекс людського розвитку та його складових: Індексу рівня тривалості життя, Індексу освіченості та Валового національного доходу на душу населення Китаю, України та деяких країн світу в 2014 році

Індекс людського розвитку		Економіка	Індекс рівня тривалості життя		Індекс освіченості		Валовий національний дохід на душу населення	
Рейтинг	Індекс		Рейтинг	Тривалість життя, кількість років	Рейтинг	Індекс	Рейтинг	Дохід, дол. США
1	0,944	Норвегія	12	81,5	3	0,91	6	66520
3	0,917	Швейцарія	3	82,6	18	0,844	8	59210
5	0,914	Сполуч. Штати Америки	36	78,9	5	0,89	11	53750
6	0,911	Німеччина	20	80,7	7	0,884	16	45620
8	0,902	Канада	13	81,5	16	0,85	19	42610
9	0,901	Сінгапур	6	82,3	41	0,768	4	76860
14	0,892	Велика Британія	22	80,5	13	0,86	26	38160
17	0,89	Японія	1	83,6	26	0,808	27	37790
20	0,884	Франція	11	81,8	22	0,816	25	38530
26	0,872	Італія	5	82,4	33	0,79	29	35540
57	0,778	Росія	129	68	36	0,78	47	23190
83	0,734	Україна	124	68,5	30	0,796	105	8970
91	0,719	Китай	62	75,3	107	0,61	86	11850
135	0,586	Індія	138	66,4	145	0,473	127	5350

Джерело: побудовано автором за [10], [16], [15], [13].

Проте, відповідно до результатів нового глобального прогнозу розвитку світової економіки в 2015 році і економічного зростання провідних країн світу до 2050 року, які оприлюднила міжнародна аудиторська компанія Pricewaterhousecoopers (PWC) в Звіті, центр тяжіння глобальної економіки переміщується у бік держав з економікою, що розвивається, одним з основних висновків Звіту є наступний: Китай стане найбільшою економікою світу до 2030 року, хоча в довгостроковій перспективі темпи зростання китайської економіки, швидше за все, виявляться на рівні загальносвітового середнього показника [9].

У доповіді зроблений висновок про те, що протягом наступних 35 років в світовій економіці продовжиться перестановка сил — промислово розвинені країни Північної Америки, Західної Європи і Японія поступово втратять ролі лідерів, навіть не дивлячись на прогнозоване уповільнення темпів зростання Китаю (орієнтування після 2020 року).

Автори дослідження вказують, що в період з 2014 по 2050 рік середні темпи зростання світової економіки прогножуються на рівні ледве вище 3% в рік. В результаті до 2037 року світовий ВВП подвоїться, а до 2050 року збільшиться майже в три рази.

Проте після 2020 року темпи зростання світової економіки, ймовірно, почнуть сповільнюватися під впливом зниження темпів економічного зростання Китаю і деяких інших крупних країн з ринком, що формується, і збереження помірних темпів зростання цих країн в довгостроковій перспективі; та уповільнення темпів зростання чисельності населення працездатного віку.

Пропоную Вашій увазі динаміку Глобального рейтингу деяких країн по показнику валового внутрішнього продукту (ВВП, Gross Domestic Product (GDP)), що розрахований за методикою Світового банку (The World Bank) (табл. 5) [11].

Таблиця 5

Глобальний рейтинг 2014 р. та динаміка показника в 2001–2014 роках валового внутрішнього продукту (Gross Domestic Product) Китаю, України та деяких країн світу, млн дол. США

Глоб. Рейтинг 2014	Економіка	Рік						
		2001 р.	2005 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1	Сполуч. Штати Америки	10 621 824	13 093 726	14 964 372	15 517 926	16 163 158	16 768 053	17 419 000
2	Китай	1 332 240	2 268 594	6 039 659	7 492 432	8 461 623	9 490 603	10 360 105
3	Японія	4 159 860	4 571 867	5 495 386	5 905 632	5 954 477	4 919 563	4 601 461
4	Німеччина	1 947 928	2 857 630	3 412 212	3 751 877	3 533 242	3 730 261	3 852 556
5	Франція	1 382 218	2 203 679	2 646 995	2 862 502	2 681 416	2 810 249	2 829 192
6	Велика Британія	1 529 095	2 412 109	2 407 857	2 592 016	2 614 946	2 678 173	2 941 886
8	Італія	1 162 785	1 853 512	2 126 748	2 278 089	2 075 221	2 136 948	2 144 338
9	Росія	306 603	764 016	1 524 917	1 904 794	2 016 112	2 079 025	1 860 598
10	Індія	493 954	834 215	1 708 459	1 835 814	1 831 782	1 861 802	2 066 902
11	Канада	732 717	1 164 144	1 614 014	1 788 796	1 832 716	1 838 964	1 786 655
20	Швейцарія	278 629	407 536	581 212	696 312	666 101	685 434	685 434
22	Швеція	239 917	389 042	488 379	563 113	543 881	579 526	570 591
26	Норвегія	174 003	308 722	428 525	498 157	509 705	522 349	500 103
36	Сінгапур	89 285	127 418	236 420	275 370	289 941	302 246	307 872
55	Україна	38 009	86 142	136 419	163 160	175 781	183 310	131 805

Джерело: побудовано автором за [11].

Коментує Джон Хоксуорт, головний економіст PWC і один з авторів доповіді: «Існують різні методи порівняння розміру економік, але незалежно від використовуваного методу, по наших прогнозах, Китай стане найбільшою економікою до 2030 року. Проте ми також чекаємо, що темпи зростання китайської економіки значно сповільняться десь після 2020 року в результаті дії наступних чинників: старіння населення країни, зниження прибутковості інвестицій (в даний час Китай демонструє високі темпи зростання капіталовкладень) і необхідності активніше розробляти інноваційні рішення для підвищення продуктивності праці, а не копіювати існуючі технології виробництва. Ми вважаємо, що Китай слідуватиме загальній тенденції, що спостерігалася у минулому в швидкорослих країнах, таких як Японія і Південна Корея, де високі темпи зростання з часом знизилися до середньосвітового рівня. Надані дані дозволяють зробити висновок, що частка Китаю в світовому ВВП, відповідно до прогнозів, стабілізується на рівні 20% (з середини 2020-х років і до кінця періоду, що досліджується) в результаті зниження темпів зростання китайської економіки до середньосвітових.

На Думку Джона Хоксуорта: «Європа повинна докласти зусилля до того, аби поліпшити свої результати, інакше вона залишиться позаду всіх в результаті змін, що відбуваються, в розподіленні сил в світовій економіці. Ці зміни повертають нас в ситуацію, при якій провідна роль в світовій економіці належала країнам Азійського регіону. Останній раз така ситуація спостерігалася до промислової революції. Можливо, США покажуть більш високі результати, якщо зможуть залишитися світовими лідерами в галузі новітніх технологій» [1].

В таблиці 6 подано динаміку рейтингу країн світу за обсягами ВВП за паритетом купівельної спроможності (ПКС) відповідно до прогнозу PWC. При такому розрахунку Китай обжене США приблизно в 2028 році, а Індія однозначно займе третє місце в рейтингу найбільших економік світу в 2050 році, трохи відстаючи від США [9].

Таблиця 6

**Прогнозний рейтинг країн за обсягами ВВП,
розрахованого за ПКС в постійних цінах 2014 року, виражених в доларах США**

Місце за ПКС	2014 р.		2030 р.		2050 р.	
	Країна	ВВП за ПКС, дол. США (цін и 2014 р.)	Країна	ВВП за ПКС, дол. США (цін и 2014 р.)	Країна	ВВП за ПКС, дол. США (цін и 2014 р.)
1	Китай	17 632	Китай	36 112	Китай	61 079
2	Сполуч. Штати Америки	17 416	Сполуч. Штати Америки	25 451	Індія	42 205
3	Індія	7 277	Індія	17 138	Сполуч. Штати Америки	41 384
4	Японія	4 788	Японія	6 006	Індонезія	12 210
5	Німеччина	3 621	Індонезія	5 486	Бразилія	9 164
6	Росія	3 559	Бразилія	4 996	Мексика	8 014
7	Бразилія	3 073	Росія	4 854	Японія	7 914
8	Франція	2 587	Німеччина	4 590	Росія	7 575
9	Індонезія	2 554	Мексика	3 985	Нігерія	7 345
10	Велика Британія	2 435	Велика Британія	3 586	Німеччина	6 338
11	Мексика	2 143	Франція	3 418	Велика Британія	5 744
12	Італія	2 066	Сауд. Аравія	3 212	Сауд. Аравія	5 488
13	Півд. Корея	1 790	Півд. Корея	2 818	Франція	5 207
14	Сауд. Аравія	1 652	Турція	2 714	Турція	5 102
15	Канада	1 579	Італія	2 591	Пакистан	4 253
16	Іспанія	1 534	Нігерія	2 566	Єгипет	4 239
17	Турція	1 512	Канада	2 219	Півд. Корея	4 142
18	Іран	1 284	Іспанія	2 175	Італія	3 617
19	Австралія	1 100	Іран	1 914	Канада	3 583
20	Нігерія	1 058	Єгипет	1 854	Філіпіни	3 516
21	Таїланд	990	Таїланд	1 847	Таїланд	3 510
22	Єгипет	945	Пакистан	1 832	В'єтнам	3 430
23	Польща	941	Австралія	1 707	Бангладеш	3 367
24	Аргентина	927	Малайзія	1 554	Малайзія	3 327
25	Пакистан	884	Польща	1 515	Іран	3 224
26	Нідерланди	798	Філіпіни	1 508	Іспанія	3 099
27	Малайзія	747	Аргентина	1 362	Півд. Африка	3 026
28	Філіпіни	695	В'єтнам	1 313	Австралія	2 903
29	Півд. Африка	683	Бангладеш	1 291	Колумбія	2 785
30	Колумбія	642	Колумбія	1 255	Аргентина	2 455
31	Бангладеш	536	Півд. Африка	1 249	Польща	2 422
32	В'єтнам	509	Нідерланди	1 066	Нідерланди	1 581

Джерело: [9].

Стан інноваційного розвитку країн світу визначається за допомогою Глобального індексу інновацій (The Global Innovation Index). Це глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу по показнику рівня розвитку інновацій. Розрахований по методиці міжнародної бізнес-школи INSEAD, Франція, на основі комплексу показників інноваційного розвитку по різних країнам світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Автори дослідження вважають, що успішність економіки пов'язана з наявністю інноваційного потенціалу та умов для його втілення.

Далі можемо розглянути актуальний (за результатами 2014 року) рейтинг Китаю, України та деяких країн світу в загальносвітовому рейтингу країн і територій світу відповідно до Індексу інновацій (табл.7) [14]. У 2014 році дослідження охоплює 143 країни.

Таблиця 7

**Місце Китаю, України та деяких країн світу
в загальносвітовому рейтингу за Індексом інновацій в 2014 році**

Економіка	2014 р.	
	Місце в рейтингу	Значення Індексу
Швейцарія	1	64,8
Велика Британія	2	62,4
Швеція	3	62,3
Сполуч. Штати Америки	6	60,1
Сінгапур	7	59,2
Канада	12	56,1
Німеччина	13	56
Норвегія	14	55,6
Японія	21	52,4
Франція	22	52,2
Китай	29	46,6
Італія	31	45,7
Росія	49	39,1
Україна	63	36,3
Індія	76	33,7

Джерело: побудовано автором за [14].

Не зважаючи на проілюстроване таблицею 7 відставання Китаю від постіндустріальних країн світу, є і позитивні моменти: відповідно до Глобального індексу інноваційної ефективності, який доповнює загальний Глобальний індекс інновацій, показує, які країни краще за інших втілюють інноваційні ідеї в практичні результати. Перші два місця серед десяти лідерів глобальної інноваційної ефективності займають Китай і Індія. Нижче представлена десятка лідерів глобальної інноваційної ефективності:

1. Китай.
2. Індія.
3. Молдова.
4. Мальта.
5. Швейцарія.
6. Парагвай.
7. Сербія.
8. Естонія.

9. Нідерланди.

10. Шрі-Ланка.

Далі, маємо намір дослідити рівень технологічного розвитку Китаю у порівнянні з деякими країнами світу.

Що стосується технологічного розвитку, то за даними Центру аналізу технологічної політики Технологічного інституту Джорджії, то впродовж десяти останніх років дослідження глобальної конкурентоспроможності показують, що Китай може незабаром відібрати в Сполучених Штатів світове економічне і інноваційне лідерство, а також ті позиції, які США займали з моменту закінчення Другої світової війни. Усі 33 країни, охоплені дослідженням High Tech Indicators, розглядаються в розрізі чотирьох основних показників: національна орієнтація на технологічну конкурентоспроможність, соціально-економічна інфраструктура, технологічна інфраструктура і виробничий потенціал. За усіма показниками Китай отримав першу позицію в рейтингу. Дослідники прогнозують, що ця країна незабаром може обігнати США в розвитку фундаментальної науки, прикладних наукових розробок і технологіях, котрі перетворюються на конкретні продукти і виводяться на товарні ринки у всьому світі. Хоча Китай часто розглядається лише як «фабрика світу», тобто дешевого виробника промислових товарів, нове дослідження показує що азійський гігант має набагато більший потенціал і вже стає світовим лідером в галузі інновацій і науково-дослідних розробок. В таблиці 8 подано ТОП-10 країн-лідерів глобального технологічного рейтингу за результатами Звіту Центру [7].

Таблиця 8

ТОП-10 країн-лідерів глобального технологічного рейтингу High Tech Indicators

Рейтинг	Економіка	Значення Індексу
1	Китай	82,8
2	Сполуч. Штати Америки	76,1
3	Німеччина	66,8
4	Японія	66
5	Франція	45,3
6	Південна Корея	44,4
7	Велика Британія	43,6
8	Сінгапур	43,4
9	Нідерланди	43
10	Тайвань	34,5

Джерело: [7].

І останній рейтинг, який ми маємо намір дослідити, це – рейтинг країн світу за кількістю патентів – порівняльний аналіз статистичних даних про патентну активність країн і територій світу, який готується Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization). Перше місце по кількості отриманих заявок на видачу патентів вперше посів Китай, випередивши США і Японію.

Автори доповіді вказують на те, що не дивлячись на обережність, яку необхідно проявляти при прямому порівнянні цифр, що відносяться до подачі заявок на об'єкти інтелектуальної власності, між країнами, - ці тенденції відображають зміну географії інноваційної діяльності.

Місце Китаю, України та деяких країн світу в загальносвітовому Рейтингу за кількістю патентів в 2012 році та кількість поданих заявок на патентування подано в Таблиці 9 [12]. Як видно з таблиці 9 Китай займає 1 місце, випередивши США та інші розвинені країни. Україна за кількістю патентів в 2012 році та кількістю поданих заявок на патентування в загальносвітовому Рейтингу займає 24 місце випередивши Швецію, Швейцарію та Норвегію, що свідчить про значний потенціал нашої країни.

**Місце Китаю, України та деяких країн світу
в загальносвітовому Рейтингу за кількістю патентів в 2012 р.**

Економіка	2012 р.	
	Місце в рейтингу	Кількість заявок
Китай	1	526 412
Сполучені Штати Америки	2	503 582
Японія	3	342 610
Німеччина	6	59 444
Індія	7	42 291
Росія	8	41 414
Канада	9	35 111
Велика Британія	12	22 259
Франція	13	16 754
Сінгапур	16	9 794
Італія	17	9 721
Україна	24	5 253
Швеція	36	2 341
Швейцарія	38	2 043
Норвегія	41	1 776

Джерело: побудовано автором за [12].

Висновки та пропозиції. Таким чином, можна впевнено говорити про істотне «переформатизування» впродовж останнього десятиліття самої концепції міжнародної конкурентоспроможності національних економік, яка вже ґрунтується на конкурентних перевагах інноваційного характеру і обумовлюється рівнем інноваційної спрямованості економіки з пріоритетністю високої продуктивності праці та відповідного життєвого рівня громадян.

У глобальному конкурентному середовищі жодна країна неспроможна сформувати стратегічні конкурентні переваги, залишаючись осторонь інтелектуалізації та сайєнтифікації виробництва, без розробки високотехнологічних продуктів та розвитку науково-технічного потенціалу, без застосування інновацій та інформаційних технологій. Відповідно модифікації зазнає і система факторів міжнародної конкурентоспроможності країн, в якій починають превалювати ті, що пов'язані з можливостями держав генерувати знання та інновації; з їх володінням високими технологіями та інформаційними комунікаціями, а також соціальною та сервісною інфраструктурою, спрямованих та розвиток основного фактора стратегічних конкурентних переваг держав – людського ресурсу.

Ключова роль людської компоненти у забезпеченні стратегічних конкурентних переваг країн-лідерів на глобальних ринках обумовлена тим, що в умовах їх переходу до постіндустріальної моделі розвитку істотної модернізації зазнає ієрархічна структура факторів міжнародної конкурентоспроможності країн. На перший план висуваються динамічні фактори – потужність інноваційного потенціалу держав та їх можливості опанувати науково-технологічну модель економічного розвитку.

Між тим, вищезазначені фактори є похідними від якості людського ресурсу національної економіки, оскільки в епоху інтелектуалізації та сайєнтифікації виробництва визначальну роль у виробничому процесі починає відігравати не стільки фізична, скільки інтелектуальна, розумова, творча праця індивідів. Людський інтелект, вміння, компетенції та мотивація до творчої діяльності стали найважливішою ланкою суспільного відтворення, від яких залежить поступальний розвиток будь-якої національної економіки, завоювання та утримання нею передових позицій у світових інноваційних процесах і, як наслідок, – забезпечення високого конкурентного статусу.

Для забезпечення високих темпів росту необхідними є довгострокові та ефективні інвестиції. Цим країнам потрібно залишатися відкритими для вільного потоку технологій, ідей

висококваліфікованих спеціалістів.

Усі вимоги сучасного світогосподарського устрою добре розуміє уряд Китаю. Неймовірними зусиллями намагається відповідати даним вимогам та підвищувати рівень свого соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография [Д.Лукьяненко, А.Колот, Я.Столярчук и др.]: под. науч. ред. профессоров Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. – К.: КНЭУ, 2013.
2. Столярчук Я.М., Гурова Ю.С. Людський ресурс як пріоритетний компонент інноваційної конкурентоспроможності національної економіки // Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2 т. – Т. I / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Антонюк Л.Л. та ін.; За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 749–766.
3. Антонюк К.В. Модернізація системи освіти через її інноваційний розвиток / К.В. Антонюк // Наукова складова навчального процесу та інноваційні технології його розвитку : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 12 квіт. 2011 р. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; редкол.: А. М. Колот, С. В. Степаненко, Т. В. Гуть. – Київ : КНЕУ, 2011. – Т. 1. – С. 138–139.
4. Антонюк Л. Л. Наукові дослідження як ключова передумова становлення університетів світового класу / Л. Л. Антонюк // Від викладання дисциплін – до освоєння наук: трансформація змісту, технологій освітньої діяльності та розвиток педагогічної майстерності : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 31 січ. 2013 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: А. М. Колот, О. І. Олексюк, Т. В. Гуть]. – Київ : КНЕУ, 2013. – С. 40–44.
5. Ільницький Д. Новий світовий рейтинг університетів / Д. Ільницький // «Університетська освіта» / Інститут вищої освіти ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана"; [гол. ред. Л.Л. Антонюк]. – 2011. - №1. – С. 3.
6. Цимбал О.І., Ярош О.М. Трансформація економічної системи та ринку праці в Україні: проблеми гармонізації механізмів розвитку та регулювання / О.І. Цимбал, О.М. Ярош // Соціально – трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана"; [відп. ред. Т. Г. Кицак]. – 2013. - № 2(6). – С. 105 - 109.
7. «High Tech Indicators (Technology Policy and Assessment Center, Georgia Institute of Technology)», available at: <http://www.tpac.gatech.edu/>, <http://www.gatech.edu/>
8. «Knowledge Economy Index (World Bank), 2012», available at: <http://data.worldbank.org/data-catalog/KEI>
9. «PricewaterhouseCoopers: Прогноз розвитку світової економіки з 2015 до 2050 року», available at: <http://www.pwc.com/>
10. «United Nations Development Programme: Human Development report/Index», available at: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>
11. «World Development Indicators: Gross Domestic Product 2014 (The World Bank)», available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries?page=1&display=default>
12. «World Intellectual Property Indicators 2012», available at: <http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/>
<http://www.wipo.int/portal/en/index.html>
13. «Валовий національний дохід на душу населення, Gross National Income», available at: <http://data.worldbank.org/data-catalog/GNI-per-capita-Atlas-and-PPP-table>
14. «Глобальний індекс іновачій (The Global Innovation Index)», available at: <http://www.globalinnovationindex.org/>
15. «Індекс освіченості (Education Index)», available at: <http://hdr.undp.org/en>
16. «Індекс рівня тривалості життя (Life Expectancy Index)», available at: <http://hdr.undp.org/en>
17. «Рейтинг глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Report 2014-2015, WEF)», available at: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>.

References

1. Global'noe ekonomy'cheskoe razvy'ty'e: tendency'y, asy'mmetry'y, reguly'rovany'e: monografy'ya [D.Luk'yanenko, A.Kolot, Ya.Stolyarchuk y` dr.]: pod. nauch. red. professorov D. Luk'yanenko, A. Poruchny'ka, V. Kolesova. – K.: KNĖU, 2013.
2. Stolyarchuk Ya.M., Gurova Yu.S. Lyuds'ky'j resurs yak priory'tetny'j komponent innovacijnoyi konkurentospromozhnosti nacional'noyi ekonomiky` [The human resource innovation as a priority component of the competitiveness of the national economy] // Upravlinnya mizhnarodnoyu konkurentospromozhnistyu v umovax globalizaciji ekonomichnogo rozvy'tku: Monografiya: 2 t. [Management of international competitiveness in a globalizing economic development:]. – T. I / D.G. Luk'yanenko, A.M. Poruchny'k, Antonyuk L.L. ta in.; Za zag. red. D.G. Luk'yanenka, A.M. Poruchny'ka. – K.: KNEU, 2006. – S. 749–766.
3. Antonyuk K.V. Modernizaciya sy'stemy` osvity` cherez yiyi innovacijny'j rozvy'tok [The modernization of the education system through its innovative development] / K.V. Antonyuk // Naukova skladova navchal'nogo procesu ta innovacijni tehnologiyi jogo rozvy'tku : zb. materialiv nauk.-metod. konf. 12 kvit. 2011 r. : u 2 t. / M-vo osvity` i nauky` Ukrayiny`, DVNZ «Ky'yiv. nacz. ekon. un-t im. Vady'ma Get'mana»; redkol.: A. M. Kolot, S. V. Stepanenko, T. V. Gut`. – Ky'yiv : KNEU, 2011. – T. 1. – S. 138–139.
4. Antonyuk L. L. Naukovi doslidzhennya yak klyuchova peredumova stanovlennya univerty'tetiv svitovogo klasu [Research as a key prerequisite of becoming a world class university] / L. L. Antonyuk // Vid vy'kladannya dy'scy'plin – do osvoyennya nauk: transformaciya zmistu, tehnologij osvitr'oyi diyal'nosti ta rozvy'tok pedagogichnoyi majsternosti : zb. materialiv nauk.-metod. konf., 31 sich. 2013 r. / M-vo osvity` i nauky` Ukrayiny`, DVNZ «Ky'yiv. nacz. ekon. un-t im. Vady'ma Get'mana» ; [redkol.: A. M. Kolot, O. I. Oleksyuk, T. V. Gut`]. – Ky'yiv : KNEU, 2013. – S. 40–44.
5. Il'ny'cz'ky'j D. Novy'j svitovy'j rejty'ng univerty'tetiv [The New World University Ranking] / D. Il'ny'cz'ky'j // «Univerty'tets'ka osvita» / Insty'tut vy'shhoji osvity` DVNZ "Ky'yivs'ky'j nacz. ekon. un-t im. Vady'ma Get'mana"; [gol. red. L.L. Antonyuk]. – 2011. - #1. – S. 3.
6. Tsymbal O.I., Yarosh O.M. Transformaciya ekonomichnoyi sy'stemy` ta ry'nku praci v Ukrayini: problemy` garmonizaciji mexanizmiv rozvy'tku ta regulyuvannya [The transformation of the economic system and the labor market in Ukraine: problems of harmonizing development mechanisms and regulation] / O.I. Cy'mbal, O.M. Yarosh // Social'no – trudovi vidnosy'ny`: teoriya ta prakty'ka : zb. nauk. pracz` / M-vo osvity` i nauky` Ukrayiny`, DVNZ "Ky'yivs'ky'j nacz. ekon. un-t im. V. Get'mana"; [vidp. red. T. G. Ky'czak]. – 2013. - # 2(6). – S. 105 - 109. «High Tech Indicators (Technology Policy and Assessment Center, Georgia Institute of Technology)», available at: <http://www.tpac.gatech.edu/>, <http://www.gatech.edu/>
7. Knowledge Economy Index (World Bank), 2012 - available at: <http://data.worldbank.org/data-catalog/KEI>
8. PricewaterhouseCoopers: Forecast of the global economy from 2015 to 2050 - available at: <http://www.pwc.com/>
9. United Nations Development Programme: Human Development report/Index, available at: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>
10. World Development Indicators: Gross Domestic Product 2014 (The World Bank) - available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries?page=1&display=default>
11. World Intellectual Property Indicators 2012 - available at: <http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/>
12. Website of WIPO - available at: <http://www.wipo.int/portal/en/index.html>
13. Website of the World Bank. Gross National Income - available at: <http://data.worldbank.org/data-catalog/GNI-per-capita-Atlas-and-PPP-table>
14. The Global Innovation Index - available at: <http://www.globalinnovationindex.org/>
15. Education Index - available at: <http://hdr.undp.org/en>
16. Life Expectancy Index - available at: <http://hdr.undp.org/en>
17. The Global Competitiveness Report 2014-2015, WEF - available at: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>.